

INHOUDSTAFEL

STAP 1: Algemeen idee	1
STAP 2: Verkenning	3
Planning audiovisueel werken vooronderzoek	4
STAP 3: Onderzoeksplan	5
Leervraag 1	5
Leervraag 2	5
Leervraag 3	6
Leervraag 4	6
Leervraag 5	7
STAP 4: Verbeteracties	8
Planning audiovisueel werken actieonderzoek	10
STAP 5: Terugblik en evaluatie	12
Deelvraag 1	12
Deelvraag 2	12
Deelvraag 3	12
BRONNENLIJST	15
BIJLAGEN	17

STAP 1: Algemeen idee

Wat wil ik veranderen en/of ontwikkelen?

Naast de bekende poppenhoek, de bouwhoek en de winkelhoek vindt je nu ook vaak een computerhoek in de kleuterklassen. Niet elke kleuterjuf ziet dit als iets nuttigs, maar ik zie dit zeker als een handig hulpmiddel.

Wanneer je de computer en andere audiovisuele middelen juist gebruikt, kunnen deze zeker een meerwaarde zijn voor het onderwijs. Ook voor de kleuters.

Een gsm, een CD, een DVD, een fototoestel, een camera... Voor ons heeft deze nieuwe media nog nauwelijks geheimen. Maar het onderwijs blijft soms achter op dit domein.

Tijdens mijn keuzetraject heb ik al ervaring opgedaan met het werken met audiovisuele middelen, samen met kleuters. Niet enkel de kleuters hebben bijgeleerd, ook ik heb nieuwe dingen ontdekt. Graag zou ik hier nog verder op door werken tijdens deze ingroeistage. Ik heb gemerkt dat sommige kleuters openbloeien wanneer ze samen met mij met deze middelen kunnen experimenteren en werken. Ook zou ik op zoek willen gaan of de kleuters van verschillende leeftijden zich meer aangetrokken voelen tot een bepaald audiovisueel materiaal. Vinden ze het fijn om zelf te filmen of verkiezen ze toch de computer of het fototoestel? Wanneer zijn de kleuters het meest betrokken? Wanneer ze mogen vrij experimenteren of wanneer de activiteit meer begeleid wordt door de leerkracht?

Voor mezelf heb ik dan ook een grote onderzoeksvraag opgesteld waarrond ik mijn actieonderzoek verder ga opbouwen:

“Hoe betrokken zijn kleuters bij het experimenteren/werken met audiovisuele materialen?”

Sommige kleuters hebben het moeilijker dan anderen op een bepaald ontwikkelingsdomein. Denk bijvoorbeeld aan een kleuter die het moeilijk heeft om sociale contacten te leggen met klasgenootjes. Kan het voor deze kleuter een meerwaarde zijn om te werken met multimedia materiaal? Misschien is hij/zij hier wel heel goed in en durft hij zo de andere kleuters uit te leggen hoe ze het apparaat moeten aanzetten of hoe ze een foto moeten maken.

Graag zou ik de leerkrachten willen aantonen dat kleuters plezier beleven aan het werken met audiovisuele middelen en dat er verschillende mogelijkheden zijn om met deze multimedia aan de slag te gaan. Ook ga ik op zoek naar een leuk kenteken voor de kinderen die meegaan naar mijn hoek. Zo zien de kleuters dat ze een activiteit gaan doen met de nieuwe materialen. Op het einde van mijn week kan ik aan de leerkrachten op school enkele lesfiches geven met uitgeschreven audiovisuele activiteiten, de leerkrachten kunnen – naar keuze – deze activiteiten zelf eens uitproberen.

Sommige kleuters zullen genieten en tot spel komen bij het vrij experimenteren met de fototoestellen, de camera's en de dictafoons. Andere kleuters hebben meer impulsen nodig van kleuterjuf. Hoe hoog de betrokkenheid van de kleuters ligt, ga ik na aan de hand van een opgesteld observatie-instrument.

Tijdens mijn actieonderzoek zie ik mij graag groeien wat betreft volgende competenties op niveau van de ingroeistage:

- **Beroepshoudingen**

Leergierigheid.

Tijdens mijn actieonderzoek ga ik op zoek naar activiteiten die bij leerdoelen van de kleuters aansluiten. Ik streef naar gevarieerde ervaringen binnen de gehele breedte van het kleuteronderwijs.

Beslissingsvermogen.

Aangezien sommige leerkrachten misschien minder open staan voor audiovisuele middelen dan mij, is het belangrijk dat ik hiermee rekening houd. Ik handel vanuit mijn standpunt over multimedia gebruik in het onderwijs. Vanuit dit standpunt bereid ik mijn activiteiten in de audiovisuele hoek dan ook voor.

- **Leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen**

De activiteiten sluiten aan bij de leefwereld van de kleuters, ze zijn aangepast aan de leeftijd van de kinderen. Ik pas deze activiteiten aan wanneer ik merk dat ze te begeleid zijn of te vrij.

- **Leraar als inhoudelijk expert**

Door het gebruik van allerlei bronnen en media kan ik mijn ideeën omzetten in praktijk. Binnen het actieonderzoek ga ik leerdoelen afbakenen om tot gerichte, concrete acties te komen.

- **Leraar als organisator**

Voor mezelf stel ik vooraf een goede planning op voor mijn actieonderzoek. Belangrijk is dat ik deze zo goed mogelijk volg en deze aanpas indien nodig. Ik maak zelfstandig een stimulerende, gestructureerde audiovisuele hoek die in functie staat van de ontwikkelingsdoelen die ik mij op heb gesteld.

- **Leraar als vernieuwer en onderzoeker**

Ik voorzie steeds tijd met de kleuters en tijd voor mezelf om te reflecteren over de activiteiten, zo kan ik deze bijsturen indien nodig. Aangezien ik met multimedia ga werken in de kleuterklassen, werk ik ook vernieuwend.

- **Leraar als teamlid**

Overleggen met het leerkrachtenteam is zeker een must. Belangrijk is dat ik samen met hen kan overleggen en kan reflecteren over mijn actieonderzoek.

STAP 2: Verkenning

Ik zeg wel dat dit zo is, maar hoe weet ik dat? (= vooronderzoek)

Hoe hoog is de betrokkenheid bij kinderen wanneer ze aan de slag gaan met audiovisuele middelen is mijn hoofdvraag in dit actieonderzoek. Daarnaast wil ik ook een ideeën bundel maken lesfiches van audiovisuele activiteiten.

Deze kunnen zowel tussendoortjes, klassikale activiteiten als groepsactiviteiten zijn.

Aangezien de leerkrachten van mijn ingroeijschool liever geen audiohoek hebben in hun klas, voorzie ik een plekje in de leraarskamer om een hoek te maken. Ik neem steeds kleuters uit de kleuterklassen en neem deze mee naar deze hoek.

Vooraf heb ik mij bij mijn hoofdvraag ook een paar bijvragen gesteld.

Leervraag 1: Wat is audiovisuele vorming?

Leervraag 2: Hoe breng je deze audiovisuele middelen aan in de kleuterklas?

Leervraag 3: Hoe richt je een audiovisuele hoek in? Waar moet je dan allemaal rekening mee houden?

Leervraag 4: Hoe breng je audiovisuele activiteiten op een leuke manier in de klas aan?

Leervraag 5: Zijn er projecten of lespakketten die je kunnen begeleiden bij het uitwerken van audiovisuele activiteiten?

Doordat ik het keuzetraject audiovisueel onderwijs heb gekozen, weet ik al heel wat over dit onderwerp. Ik weet ook door dit traject dat experimenteren heel belangrijk is bij kleuters, ze zelf dingen te laten ontdekken en verwoorden. Nog een belangrijk iets is dat je als leerkracht moet open staan voor multimedia als je aan de slag gaat met audiovisuele materialen. Wanneer dit niet het geval is, sta je ook niet voor de volle 100% achter je activiteiten en zal dit ook een negatief effect hebben op je activiteit.

Tijdens het bronnenonderzoek ga ik op zoek naar allerlei mogelijke hulpmiddelen om de audiovisuele activiteiten uit te werken. Alle gebruikte bronnen zijn terug te vinden in mijn bronnenlijst¹. Ik ga niet enkel informatieve boeken raadplegen in de bibliotheek, maar ik raadpleeg zeker ook internet en multimedia materiaal en tijdschriften.

Belangrijk is natuurlijk ook dat ik een planning opstel voor mijzelf, zodat ik zeker klaar ben met alle nodige voorbereidingen voor het uitvoeren van mijn actieonderzoek. Ik ga mij zo goed mogelijk aan deze planning proberen houden en pas deze aan naarmate het actieonderzoek vordert.

¹ Zie bijlage 1: bronnenlijst

Planning audiovisueel werken vooronderzoek

Maandag 10 mei	<ul style="list-style-type: none">• Bronnenonderzoek in de bibliotheek• Werken aan actieonderzoek.
Dinsdag 11 mei	<ul style="list-style-type: none">• Bronnenonderzoek in de bibliotheek• Werken aan actieonderzoek• Planning opmaken voor de week van 17 mei tot en met 21 mei.
Woensdag 12 mei	<ul style="list-style-type: none">• Planning doormailen naar leerkrachten en stagiaires.• Planning overlopen met stagementor.• Vragen leerkrachten: risicokleuters?
Donderdag 13 mei	<ul style="list-style-type: none">• Materialen audiovisuele hoek maken en hoek uitdenken.• Voorbereidingen hoek maken en materialen afmaken.
Vrijdag 14 mei	<ul style="list-style-type: none">• Voorbereidingen hoek maken en materialen afmaken.• Werken aan actieonderzoek.• Ideefiches beginnen uitschrijven voor de leerkrachten.
Zaterdag 15 mei	<ul style="list-style-type: none">• Voorbereidingen hoek maken en materialen afmaken.• Werken aan actieonderzoek.
Zondag 16 mei	<ul style="list-style-type: none">• Voorbereidingen hoek maken en materialen afmaken.• Voorbereidingen hoek en observatie-instrument nalezen.
Woensdag 2 juni	<ul style="list-style-type: none">• Interview afnemen van Juf Sarah van (Sint-Norbertus)

STAP 3: Onderzoeksplan

(Wat leer ik uit de verkenning? Ik neem me voor om...)

Na veel bronnenonderzoek heb ik veel meer informatie verzameld voor het beantwoorden van mijn opgestelde leervragen. Heel veel informatie vind je niet rond dit thema, omdat het onderwijs een beetje achterloopt op dit domein, toch heb ik geprobeerd om zoveel mogelijk verschillende bronnen te raadplegen.

Mijn bronnen die ik hiervoor gebruikt heb zijn terug te vinden bij de voetnoten en achteraan dit actieonderzoek bij de bijlage.

1. Wat is audiovisuele vorming?

Audiovisuele vorming is kinderen laten kennis maken met de mogelijkheden van audiovisuele materialen en den manieren om ermee om te gaan.

Het is ook de kinderen leren hoe ze geluid kunnen opnemen met een dictafoon of foto's kunnen maken en filmen met een camera. Maar het is ook meer dan dat! Het betekent ook dat je de kinderen kritisch leert kijken naar film en beeld en hen uitlegt hoe deze gemaakt worden.²

Audiovisueel onderwijs kan zich in het onderwijs niet beperken tot en enkel het technisch leren omgaan met audiovisuele media. Sinds de komst van de computers in de kleuterklassen ligt de nadruk op de ontwikkeling van de ICT-competenties bij de kinderen. Gelukkig wordt er in het Vlaams onderwijs meer en meer de nadruk gelegd op de ontwikkeling van de e-cultuur. Deze verwijst naar het creëren, verspreiden en delen van digitale contents. Zoals eerder vermeld primeert de technische kant bij deze e-cultuur, maar wel de actieve participatie bij het leggen van verbanden tussen, en het delen van, tekst-, geluids- en audiovisueel materiaal in het digitale domein.

Audiovisuele vorming wordt in de ontwikkelingsdoelen en eindtermen niet alleen benaderd vanuit de muzische hoek, met aandacht voor expressie en creativiteit, maar maakt ook deel uit van het talenonderwijs. Vermits kleuters nog niet kunnen schrijven of lezen, zijn audiovisuele beelden een bijzonder geschikt kennisinstrument en communicatiemiddel.³ Audiovisueel onderwijs is niet enkel het gebruiken van beeldmateriaal in de klas, maar het gaat verder dan dat! We moeten de kinderen aanleren om een audiovisuele boodschap ook te ontleden volgens het communicatiesysteem en op deze manier dan een beter inzicht te krijgen in deze beelden.

2. Hoe breng je deze audiovisuele middelen aan in de kleuterklas?

Je kan eerst in groep uitleggen hoe de verschillende materialen in zijn werk gaan. Daarna laat je de kleuters vrij experimenteren met de multimedia materialen. Vergeet niet afspraken te maken betreffende het omgaan met de fototoestellen, dictafoons en de camera's, zo weten de kleuters wat er verwacht wordt van hen en beschadigen ze de materialen niet.

² Wauters, R. & Van Hulle, J. (2008) *Audiovisueel onderwijs: de knop omdraaien. Canon cultuurcel: Brussel.*

³ Goegebeur, A. (2004), *Audiovisuele vorming in het Vlaams onderwijs 2004. IAK vzw: Gent.*

Klassikaal een audiovisuele activiteit doen is al moeilijker, aangezien je voldoende multimedia materiaal op school beschikbaar moet hebben.

Wel kan je werken met de activiteiten van het actief lessenpakket "ingebeeld". Hierin vindt je verschillende bruikbare lessen uitgewerkt met leuke materialen.

In de computerhoek kan je zeker ook activiteiten rond geluid en beeld verwerken. Voor kleuters die al met de computer en de computermuis in contact zijn gekomen is dit makkelijk. Maar voor degene die nog geen ervaring hiermee hebben, kan je best eerst een muisklikprogramma⁴ installeren, hierin leren en oefenen de kleuters op het muisklikken en het slepen en verschuiven van de computermuis.

3. Hoe richt je een audiovisuele hoek in? Waar moet je dan allemaal rekening mee houden?

Allereerst zoek je een leuk hoekje in de klas op. Best een hoekje waar de kleuters rustig zitten en waar niet te veel lawaai is zodat de kleuters zich kunnen focussen op beeld en geluid. Een open kast met pictogrammen waar de materialen horen is overzichtelijk voor de kleuters. De materialen komen zo ook steeds terug op zijn plaats. Ook enkele regels in de vorm van verschillende pictogrammen maken het de kleuters duidelijk wat er verwacht wordt van hen en de materialen.

Voorzie in deze hoek voldoende stopcontacten als je met een Cd-speler en/of computer werkt. Ook een overheadprojector heeft stroom nodig en de batterij van de fototoestellen en de camera moeten ook steeds opnieuw opgeladen worden. Kies daarom ook voor deze multimedia-apparaten herlaadbare batterijen.

Wanneer je van zin bent om een overheadprojector, een beamer of een diaprojector te gebruiken, vergeet dan niet dat je plaats voorziet in de hoek om de slides of dia's op te projecteren. Dit kan je op een diascherm doen of op een groot wit doek.

Ook zorg je er best voor dat je een symbool voorziet voor de audiovisuele hoek of activiteiten. Zo zien de kleuters op het keuzenbord dat ze ook voor deze activiteit kunnen kiezen. Wanneer je elke dag de fotograaf of cameraman/vrouw van de dag aanduidt, kan je ervoor kiezen om deze kleuters een visueel zichtbaar kenmerk te geven. Bijvoorbeeld: Een T-shirt met een fototoestel of camera op getekend of een halsketting met het symbool van de audiovisuele hoek. Zo is het voor de andere duidelijk dat zij vandaag de fotograaf of de cameraman/vrouw van de dag zijn, enkel deze kleuters mogen dan foto's trekken of filmpjes maken.

4. Hoe breng je audiovisuele activiteiten op een leuke manier in de klas aan?

Wat altijd leuk is om je activiteiten te motiveren is een prentenboek. Je kan dan een boek – in het thema of niet in het thema van die week – kiezen als kapstokverhaal. Dit is dan je startpunt om audiovisueel te werken met de kinderen. Het boek: "prentenboek als invalshoek" kan je begeleiden bij het zoeken van een goed aansluitend prentenboek.⁵ Aan de hand van het prentenboek dat je kiest kan je kiezen om de focus te leggen op geluid, film of beeld.

⁴ Oog-hand coördinatie ondersteunen: ICT Springplank voor kleuters (www.klasceement.net)

⁵ Nieuwmeijer, C. (2008). *Het prentenboek als invalshoek*. Assen: Koninklijke Van Gorcum

Ook een kenpop die steeds mee deelneemt aan de audiovisuele activiteiten of die steeds in de audiovisuele hoek te vinden is kan leuk zijn voor de kleuters.

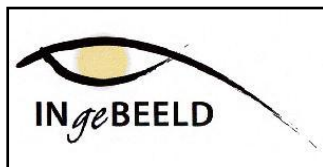
Je kan de pop een extra kenmerk geven: grote ogen, omdat hij gek is op het bekijken van dingen of grote oren, omdat hij zo goed alles hoort. Je kan natuurlijk ook kiezen voor kleine ogen of oren, zodat de kleuters de pop moeten helpen om goed te luisteren/kijken.

5. Zijn er projecten of lespakketten die je kunnen begeleiden bij het uitwerken van audiovisuele activiteiten?

Aangezien het belangrijk is dat je je zelf eerst verdiept in de camera om daarna de kinderen mee op weg te kunnen helpen, stel ik de vzw videokontakt even voor.

Videokontakt vzw, opgericht te Gent 1987, biedt workshops aan op maat. Als deelnemer kan je de media video en fotografie exploreren op een creatieve manier en al doende inzichten in allerhande opname-, bewerkings- en montagetechnieken verkrijgen.

Ik geef even een korte uitleg over een initiatief dat je zeker kan verder helpen bij het uitwerken van audiovisuele activiteiten. voor meer info kan je altijd terecht op de website van videokontakt⁶.

INgeBEELD is een samenwerkingsproject tussen **CANON**, de cultuurcel van het Departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en diverse kunsteducatieve organisaties.

Met de mediamodule "INgeBEELD" willen CANON cultuurcel en Jekino distributie stap voor stap de mechanismen van die beeldtaal aan de oppervlakte brengen. En dit vanuit een speelse en ervaringsgerichte aanpak. Een opdracht die de auteurs van dit werk met veel overgave hebben geklaard ...

Op de website van ingebeeld⁷ kan je drie volledig uitgewerkte mediamethoden vinden. Met het de doos van ingbeeld 1 kan je aan het werk met audiovisuele middelen, in deze doos vindt je enkele verhalen, een dvd, een boekje per verhaal en de afzonderlijke prenten van elk verhaal.

Bij elk boekje wordt er kort het verhaal geschetst en vervolgens vindt je alle creatieve activiteiten waarmee je het verhaal kan verwerken samen met de kleuters.

Op de website vindt je ook een eindwerk 2,5-jarigen van studenten kleuteronderwijs over audiovisueel onderwijs. Hier kan je zeker ook enkele leuke ideetjes voor activiteiten uithalen!

INgeBEELD 1 is voor de vierjarigen tot en met achtjarigen.

INgeBEELD 2 is voor zesjarigen tot en met veertienjarigen.

INgeBEELD 3 is voor twaalfjarigen tot en met achttienjarigen.

⁶ <http://videokontakt.blogspot.com/>

⁷ www.ingebbeeld.be

STAP 4: Verbeteracties

(Ik ga over tot actie...)

Voor mijn actieonderzoek, onderneem ik verschillende soorten acties:

- Experimenteren met de verschillende materialen
Deze activiteiten worden opgenomen met de videocamera, zodat ik achteraf aan de hand van observatielijsten kan observeren hoe het met het welbevinden en de betrokkenheid van de kleuters zit tijdens deze activiteiten.
- Samen met de kleuters activiteiten uitvoeren rond het geluid
Het vooropgesteld doel van deze activiteiten is de kleuters leren om gericht naar hun omgeving en de hierbij horende geluiden te leren luisteren. Graag wil ik deze activiteiten op een andere manier uitvoeren dan tijdens mijn keuzestage, dit voor mezelf omdat ik merkte dat het belangrijk is voor de kleuters om meer impulsen te geven aan de kinderen tijdens deze activiteiten.
- Activiteiten van de audiovisuele doos "INGeBEELD 1" uitproberen met de kleuters
Tijdens mijn keuzestage heb ik jammer genoeg de tijd niet gehad om deze activiteiten met de kinderen uit te werken, daarom zou ik graag deze verwerken in mijn actieonderzoek. Graag zou ik rond het filmpje van Sientje werken en het filmpje van de vlieg Bzzz.
- Activiteiten worden opgenomen en verwerkt met de observatielijsten⁸
Om mijn een van mijn leervragen te kunnen beantwoorden is het belangrijk dat ik zoveel mogelijk gebruik probeer te maken van de observatielijsten. Zo kan ik –indien nodig- noteren waar er nog aanpassingen moeten gemaakt worden aan de observatielijsten. Aangezien mijn audiovisuele hoek in de leraarskamer staat en ik dus niet veel feedback kan ontvangen van de leerkrachten, is het handig om naar mezelf te kunnen kijken en te reflecteren over de opgenomen activiteiten.
- Ideeën bundel uitwerken voor de kleuterklassen van de ingroeischool
Om de leerkrachten van mijn ingroeischool te motiveren om verder te werken met multimedia in de klas, zou ik hen graag een ideeën bundel aanbieden met mogelijke activiteiten. Ook probeer ik steeds de valkuilen te noteren waar de leerkrachten zeker rekening mee moeten houden tijdens het uitvoeren van deze activiteiten.

Aan de hand van stap 3 ben ik eerst op zoek gegaan naar theoretische achtergrond over dit onderwerp. Tijdens het uitwerken van stap 3 zijn er nog enkele vragen opgedoken die ik graag zou willen onderzoeken tijdens mijn praktisch gedeelte van het actieonderzoek. Deze vragen kan ik beantwoorden aan de hand van mijn uitgevoerde activiteiten tijdens mijn actieonderzoek.

⁸ Voor de observatielijsten en filmpjes: zie bijlage

Volgende vragen zou ik graag nog beantwoorden aan de hand van de activiteiten tijdens mijn actieonderzoek:

Deelvraag 1: Hoe ervaren de (zorg)kleuters het werken en spelen met audiovisuele middelen?

Deelvraag 2: Zijn er aanpassingen nodig aan de al opgestelde observatielijsten om een duidelijker beeld te krijgen van de betrokkenheid en het welbevinden van de kleuters tijdens de activiteiten?

Deelvraag 3: Zijn er valkuilen waar je zeker rekening mee moet houden wanneer je met audiovisuele materialen werkt?

Hieronder vindt u mijn planning van de audiovisuele activiteiten. Deze planning wordt aangepast tijdens mijn actieonderzoek indien nodig.

Planning audiovisueel werken vooronderzoek

Datum	Klasgroep en betrokkenen	Wat?
17/05/2010 (9u20-10u10)	Enkele 5-jarigen van Tante Lieve/Meester Bart	Experimenteren STAP 1: Waarvoor dient een camera, een foto toestel en een dictafoon? STAP 2: Hoe werken deze materialen? STAP 3: Vrij experimenteren met de materialen.
17/05/2010 (11u10-11u35)	Enkele 4- jarigen van Tante Natasja en Tante Tina	Experimenteren STAP 1: Waarvoor dient een camera, een foto toestel en een dictafoon STAP 2: Hoe werken deze materialen STAP 3: Vrij experimenteren met de materialen.
17/05/2010 (13u10-13u45)	Enkele 4- jarigen van Tante Natasja en Tante Tina en	Experimenteren STAP 1: Waarvoor dient een camera, een foto toestel en een dictafoon STAP 2: Hoe werken deze materialen STAP 3: Vrij experimenteren met de materialen.
18/05/2010 (9u20-10u10)	Enkele 5-jarigen van Tante Lieve en Meester Bart	Experimenteren met geluid STAP 1: ZEN-moment STAP 2: De geluidenkoffer
18/05/2010 (11u10-11u35)	Enkele 5-jarigen van Tante Lieve en Meester Bart	Experimenteren met geluid STAP 3: Geluiden herkennen STAP 4: Geluidenmemory
18/05/2010 (13u10-13u45)	Enkele 4- jarigen van Tante Natasja en Tante Tina	Experimenteren met geluid STAP 1: ZEN-moment STAP 2: De geluidenkoffer STAP 3: Geluiden herkennen
19/05/2010 (9u20-10u10)	Enkele 5- jarigen van Tante Lieve en Meester Bart	Ingebeeld 1 STAP 1: Bekijken filmpje Sientje STAP 2: Verwerken filmpje Sientje
19/05/2010 (11u10-11u35)	Enkele 5- jarigen van Tante Lieve en Meester Bart	Ingebeeld 1 STAP 3: Verwerkingsactiviteit 1 STAP 4: Verwerkingsactiviteit 2
20/05/2010 (Voormiddag)	Hele klas 5-jarigen van Tante Lieve en Meester Bart	Ingebeeld 1 STAP 1: Bekijken filmpje Sientje STAP 2: Verwerken filmpje Sientje

20/05/2010 (<i>Namiddag</i>)	Hele klas 5-jarigen van Tante Lieve en Meester Bart	Ingebeeld 1 STAP 3: Verwerkingsactiviteit 1 Sientje STAP 4: Verwerkingsactiviteit 2 Sientje
25/05/2010 (<i>9u20-10u10</i>)	Hele klas 4-jarigen van Tante Natasja en Tante Tina	Ingebeeld 1 STAP 1: Bekijken filmpje Sientje STAP 2: Verwerken filmpje Sientje
27/05/2010 (<i>11u10-11u35</i>)	Enkele 4-jarigen van Tante Natasja en Tante Tina	Ingebeeld 1 STAP 3: Verwerkingsactiviteit 1 Sientje STAP 4: Verwerkingsactiviteit 2 Sientje

STAP: 5 Terugblik en evaluatie

(Wat heb ik hieruit geleerd?)

Voor ik reflecteer over mijn actieonderzoek, formuleer ik de antwoorden op mijn deelvragen.

1. Hoe ervaren de (zorg)kleuters het werken en spelen met audiovisuele middelen?

Alle kleuters reageren heel enthousiast wanneer ze met deze nieuwe materialen de wereld mogen verkennen! Ze genieten van het maken van foto's en filmpjes. De kinderen zijn gefascineerd door de multimedia materialen en ze vinden het boeiend om het "ding" dat lijkt op een doosje, op te pakken en de verschillende knopjes uit te proberen. De kinderen merken dat een goede foto maken niet alleen maar het drukken op een knopje inhoudt. Om een goede foto te maken moeten de kleuters niet alleen het juiste voorwerp of de juiste situatie voor hun digitale camera hebben, maar ze moeten ook inzicht hebben in enkele technische aspecten rond digitaal fotograferen. Ze moeten ook leren om begrip te gaan krijgen van de wijze waarop je iets in beeld kunt brengen.

Tijdens het maken van de foto's en de filmpjes valt het mij op dat de kinderen de KO of andere kleuters gaan nadoen. Wanneer een kleuter merkt dat je kan inzoomen, proberen de anderen dit ook uit.

2. Zijn er aanpassingen nodig aan de al opgestelde observatielijsten om een duidelijker beeld te krijgen van de betrokkenheid en het welbevinden van de kleuters tijdens de activiteiten?

Als eerste: het blokje "Ondernemingszin" vind ik heel moeilijk om te observeren tijdens activiteiten met audiovisuele materialen. Vooral tijdens begeleide activiteiten in de audiovisuele hoek.

Heel het onderdeel omtrent muzische vorming zou ook meer aangepast moeten worden naar audiovisueel werken toe. Er zou een rubriekje rond geluid moeten komen, aangezien het hier niet over muziek gaat.

Mogelijke onderdelen van rubriek geluid:

- Onderzoekt de verschillende klank/geluidsmogelijkheden van allerlei voorwerpen.
- Bootst verschillende geluiden na met de voorwerpen.
- Vergelijkt de verschillende geluiden van de voorwerpen met elkaar en leert zo enkele eigenschappen van geluid kennen.
- Vergelijkt de verschillende geluiden van de voorwerpen met elkaar volgens geluidproductie (slaan met het voorwerp, wrijven met het voorwerp,...).
- Kan geluiden koppelen aan een geluidsbron.
- Is verrast door en geniet van de verschillende geluiden om zich heen

- Staat open voor de verschillende auditieve prikkels om zicht een
- Luistert bewuster naar verschillende geluiden om ons heen
- Ervaart het verschil tussen stilte en geluid

Als laatste, zou het onderdeel "audiovisueel werken" ook nog uitgebreid mogen worden.

Ik denk dan aan:

- Ontwikkelt een toenemende interesse voor geluiden
- Ontwikkelt een toenemende interesse voor de videocamera
- Ontwikkelt een toenemende interesse voor het fototoestel
- Ontwikkelt een toenemende interesse voor de computer

De andere rubrieken die je op de observatielijst kan terugvinden zijn reeds goed uitgewerkt!

3. Zijn er valkuilen waar je zeker rekening mee moet houden wanneer je met audiovisuele materialen werkt?

Persoonlijk vind ik dat er meer voordelen dan nadelen verbonden zijn aan het audiovisueel werken met kleuters, maar natuurlijk zijn er enkele valkuilen waarmee je zeker rekening moet houden:

- Wanneer je de kinderen laat experimenteren/werken met deze middelen in de klas is er een grote kans dat de kinderen **veel drukker** gaan zijn dan normaal. Dit komt omdat het allemaal **nieuw** en spannend is en omdat de kinderen onmiddellijk aan de slag willen met deze materialen. Dit kan een afleiding zijn voor sommige kleuters, let hier dus voor op!
- Vergeet niet dat je iedereen aan bod moet laten komen om te werken met deze multimedia. Je kan geen kleuter overslaan! Er moet een evenwichtig aanbod zijn en met een **overzichtsblad** kan je zien wie al aan bod is geweest en wie niet.
- Het audiovisueel werken is niet het **doel** op zich, maar een middel waarmee de kinderen mogen experimenteren en zelfstandig werken!⁹
- Let erop dat het een rustige periode is wanneer je aan de slag gaat met deze middelen. Hiermee wil ik zeggen doe dit niet in de kleuterklas wanneer je bijvoorbeeld een week rond een feest aan het werken bent zoals Sinterklaas, Pasen, want zo zijn de kinderen nog drukker!

Tenslotte blik ik nog even terug op mijn actieonderzoek in het geheel. Dit doe ik aan de hand van een aantal vragen:

⁹ Wauters, R. & Van Hulle, J. (2008) *Audiovisueel onderwijs: de knop omdraaien. Canon cultuurcel: Brussel.*

- **Waar ben ik tevreden over? Wat ging er precies zoals ik had gewild?**
Ik vond dat heel mijn actieonderzoek vlot verlopen is. Ik heb de kleuters kunnen boeien en ik heb zelf ook weer heel wat nieuwe dingen bijgeleerd! Ook de samenwerking met mijn medestudente Hanne en de samenwerking met het hele schoolteam ging veel beter als verwacht. Alles is gelopen zoals vooraf was genoteerd in onze stageovereenkomst. Wanneer Hanne of ik vragen had, konden we steeds terecht bij de leerkrachten of onze stagementor.
- **Waren er ook zaken die niet gingen zoals ik had gewild?**
Tijdens het intakegesprek had ik het gevoel dat mijn stagementor niet zoveel interesse had in mijn onderwerp van mijn actieonderzoek. Dit vond ik jammer en ik voelde mij dan ook helemaal niet zeker. Ik heb zelf nog getwijfeld om van onderwerp te veranderen, omdat ze niet zo enthousiast was.

Ook vond ik het jammer dat geen enkele juf een audiovisuele hoek in hun klas wou. Ik heb deze hoek dus uitgewerkt in de leraarskamer, hier was het wel heel rustig en kon ik op mijn gemak mijn activiteiten samen met de kleuters doen. Maar zo konden de leerkrachten mijn activiteiten ook niet zien en heb ik daardoor ook geen feedback gekregen! Gelukkig heb ik ook enkele activiteiten in de klassen zelf kunnen doen en waren de leerkrachten toen wel heel enthousiast!

- **Heb ik plannen moeten wijzigen en wat was de aanleiding hiervoor?**
Ik heb mijn hoek ergens anders moeten uitbouwen: de leraarskamer.
Dit kwam omdat de leerkrachten zo een hoek niet zagen zitten in de klas zelf. Ook hebben Hanne en ik de fit-o-meter niet meer kunnen uitwerken omdat er te weinig tijd was! Voor de rest zijn er geen wijzigingen gebeurd!
- **Is het onderzoek nu afgerond of zijn er nieuwe vragen ontstaan waar ik in een volgend onderzoek mee verder zou kunnen gaan?**
Er zijn nog steeds enkele vragen waarmee ik zit die ik graag zou willen oplossen. Ook zou ik nog meer willen te weten komen over dit onderwerp om zelf later hier ook mee in mijn klaspraktijk te werken. Ik wil zelf nog groeien in het audiovisueel werken en ik zou daarom graag het project dat mevrouw Mazarese en mevrouw Van Roy de komend twee jaren nog verder uitwerken, mee willen opvolgen. Ik ben echt geboeid geraakt door dit onderwerp!
- **Hoe hebben de betrokken het onderzoek ervaren? Zijn zij tevreden met de veranderingen die ik heb aangebracht?**
De leerkrachten waren heel enthousiast! Ze zijn tevreden en vonden het aangenaam om eens iets nieuws te kunnen doen met de kinderen. De leerkrachten waren zo tevreden dat ze zelfs het lessenpakket van INgeBEELD 1 gaan aankopen. Toen ik dit hoorde, gaf het mij het gevoel dat mijn actieonderzoek zeker geslaagd was! Ik ben blij dat ik de leerkrachten van mijn ingroeischool heb kunnen aanmoedigen om verder te werken met audiovisuele middelen.

BRONNENLIJST

Informatieve boeken

Boone, M. (2006). *Kleuters met extra zorg. Een werkboek vol handelingsplannen*. Plantyn: Mechelen.

Boone, M. (2008). *Groei- en leerlijnen voor de kleuterschool*. Plantyn: Mechelen.

Berger, U. (2004). *Geluid. Spannende proefjes met klank en geluid*. Uitgeverij Altiora: Averbode.

De Clercq, H. & Vandevordt, K. & Verbeeck, I. (2007). *Kleuterhoekenboek. Milieuverrijking voor 2,5- tot 6-jarigen*. Plantyn: Mechelen.

Goegebeur, A. (2004), *Audiovisuele vorming in het Vlaams onderwijs 2004*. IAK vzw: Gent.

Wauters, R. & Van Hulle, J. (2008) *Audiovisueel onderwijs: de knop omdraaien*. Canon cultuurcel: Brussel.

Artikels

De Bruijn, M. (2010). *Flits...,klik!* Praxisbulletin, 7, 23-25.

De Jongh, M. (1992). *Ontdekdoos "geluiden herkennen"*. Natuur aan de basis, 1, 16.

Echternach, E. (1992). *Eigenschappen van geluid: enkele eenvoudige proefjes*. Natuur aan de basis, 1, 17.

Kalwij, T. (1992). *Geluiden maken met je lichaam: neuriën, boeren en stampen*. Natuur aan de basis, 1, 4-6.

Talens, G. (1992). *Geluid kan je sturen: praten met een scheepstoeter*. Natuur aan de basis, 1, 19-21.

Van der Slikke, G. (1992). *Een fluitje van een cent. Geluiden maken met natuurlijk materiaal*. Natuur aan de basis, 1, 7-9.

Van leerzem, R. (1992). *Geluiden in de ontdekhoek*. Natuur aan de basis, 1, 14-15.

Internetwebsites

www.klascement.net

-> *Oog-hand coördinatie ondersteunen: ICT Springplank voor kleuters*

<http://www.aifoon.org>

-> *Aifoon is een kunsteducatieve organisatie die geluid en luisteren centraal stelt binnen de audiovisuele communicatie.*

<http://www.centrum1622.nl/www/index.php?id=64>

-> *Werken met video als middel.*

Eindwerken

Hé, wat hoor ik daar? Een luisterhoek voor jonge kleuters. (Eindwerk Ine Peremans)

Projectboek geluiden. (Eindwerk Cici Medaer)

Film en literatuur. (Eindwerk Thijs Vangoidsenhoven)

Kleuters in contact met fotografie. (Eindwerk Gwendy Deruyter)

Computers in de kleuterklas. (Eindwerk Liesbeth Baeten en Liesbeth Vlasselaer)

Hé, de juf praat in mijn oren! De luisterhoek in de kleuterklas.
(Eindwerk Anne Horckmans)

Computerprogramma's

De dwaze tovenaar

Fine artiste

Max en de toverstenen

Bob bouwt een park

Oscar de ballonvaarder en de geheimen van het bos

Andere

Multimedia-doos INgeBEELD 1

DVD INgeBEELD 1

BIJLAGEN

- Observatielijsten
- Activiteiten in de audiovisuele hoek opgenomen met de videocamera